

L'enunciat designa el 'recipient emprat com a abeuradora i/o menjadora dels porcs', que coneix una gran varietat de significants i que podia ser de pedra (93, 94, 119, 120, 123, 137, 138, 149, 152, 166, abans 117), de fusta (77, 87, 93, 94, 137, 138, 149, 150, 152, 156, "d'un tronc d'arbre buidat" 120, 131), de terra (156), d'obra (120, 123, 152, 162) o de ciment (modernament 117). Els mots que, des d'antic, denominen aquest referent són els següents: *obi* (s. XIV), com el fr. *auge* i el rom. ant. *albie*, der. de ALBEUM, a través de *olbi/oubi* < *albi/aubi*; *olbi* seria l'antecedent de *obi*, amb absorció de la lateral velar en la bilabial (com *polp* > *pop*, *colp* > *cop*) i amb una [ɔ] que s'explicaria per una convivència de *albi* i *oubi*, aquest amb pas de *au-* > *ou-*, per vocalització de *l* i tancament de la *a* en contacte amb *u*; var. *òbit* 55, 59, 60, 64, per epítesi dental (com *api* > *àpit*, *premi* > *prèmit*), i *gobi* 77, a partir d'una forma de *f*. en un context com *sa obi* i amb inserció de l'antihiatàtica -*g*- (com *dues* > *dugues*) (DECat, però més que *sa obi* esperaríem *s'obi*). *Cóm* (s. XIV) ve del cèltic CŪMBOS 'atuell còncav', amb la var. dim. *comet* 107 i les var. aragonesitzants *como* 87 i *cumo* 93, 94. *Pica* (s. XIV) és un der. de *picar*, d'origen expressiu i onomatopeic, un mot característic del català, com si diguéssim 'buidar la pedra'; var. perifràstica *pica de la porcaterra* 161, i dim. *piqueta* 76, 85, 162, 164-167, 169 i *picó* 174, 179, 180, amb els suf. -*eta* (< -ITTA) i -*ó* (< -ONE), respectivament. *Bàssia* (s. XV) és d'origen incert, potser del llat. tardà BACCĒA 'recipient d'aigua'; var. *bà[θ]ia* 132, 134, 138, 139, *bass[i]a* 131, *bassi* [m.] 26, 31, 32, 35-37, 42, 43, 47, 52, 65, 127, 129, 133, 150, 153, der. *bassiol* 131, 140-144, 146, 148, 151. *Noc* (s. XIV), amb la var. més etimològica *nauc* 4, 7, 9, 11, d'afinitat occitana (en ross. ant. alternen els dos mots, el darrer per influència de *nau*), prové del llat. vg. NAUCUS 'obi; taüt', que és una regressió de NAUCŪLA/NAUCELLA, dim. de NAVIS 'nau'; l'origen de la imatge rau en el tipus d'obi fet d'un tronc d'arbre buidat perquè hi mengin o beguin diversos porcs (veg. *barquet*, més avall). *Gaveta* (s. XIII) 74, 75, 77, 182, 186, 190 prové de GABĀTA 'escudella; recipient gran', a través de l'oc., que explicaria el canvi de mot esdrúixol a mot pla; der. augmentatiu *gavadal* (s. XIV) 55, com *finestral*, *bassal*.

Són denominacions d'àrea més tardana *pila*, procedent del llat. PĪLA amb el sentit de 'morter' (i no de 'columna'), per semblança de forma i de matèria, amb els der. *pileta* 176, 189 i *piló* 102, 106, 108, *pilon* 100,

aquest d'estructura aragonesitzant; *barquet* 1-3, 9, dim. de *barca*, probablement manllevat a l'oc. (noteu la mateixa imatge present a *noc/nauc*, a l'àrea ross.); *pastera* 16, 84, 87, 160, 164, 171, 183, der. de *pasta* (< llat. tardà PASTA ← gr.) que, a partir del tronc buidat perquè hi mengin diversos porcs, s'ha comparat amb el moble rectangular que serveix per a pastar; der. *pasteró* 115, dim., com possiblement també *pasterot* 99. *Llibrell* 156, 159, 162, 168 (var. dim. *llibrellet* 158) deriva probablement de *LABRĒLLUM, dim. de LABRUM 'pica', i coneix la forma dissimilada *ribell* 73, 75, 77, 79 (< **ribrell*) i la perifràstica *ribell des porc* 74, per comparació de la forma rodona de l'obi amb la del gibrell ("rodó com un gibrell", a propòsit de *gamelló* 166). *Gamella* (var. dim. *gamelló* 166, 176, 177) sembla ser un der. de CAMĒLLA, f. de CAMĒLLUS, var. de CAMĒLUS per influència del suf. -ELLUS, "per comparació de forma d'una escudella capgirada amb la gepa del camell" (DECat); tot i que posseïm doc. del s. XIV en cat. central, en les poblacions esmentades sembla de procedència cast. *Menjadora* és un der. de *menjar* (< llat. vg. MANDĪCARE, cl. MANDŪCARE, der. de MANDŪCUS 'fartaner', der. de MANDĒRE 'mastegar'), amb diverses var. fonètiques (i morfològiques): *mentjaora* 155, *mentxaor* 160, amb pèrdua de -*d*-, *minjador* 135, *mintxador* 132, *mintxadora* 131, amb pas de [e] > [i] per assimilació a la palatal següent, com *mintjaora* 190, *mintjaor* 154 i *mintxaor* 158, 164, amb pèrdua de -*d*-. *Farratgera* 186 (pron. f[e]rretg[e]ra) deriva de *farratge* (< FARRAGĪNEM 'grana per al bestiar') i es refereix al contingut de l'obi. *Porquera* 157 (der. dim. *porquerola* 124), der. de *porc* (< PŌRCUS), al·ludeix al recipient destinat al porc. *Pessebre* 159, ben documentat en val. (O. Pou, 1575 "la menjadora o pesebre", Escrig, 1851, Escrig/Llombart, 1887, Martí Gadea, 1891), és un manlleu a l'arag. (cf. ALEANR, V, mapa 560). L'alg. *lacu* 85 ha estat pres del logudorès i campidanès *lak[k]u* (< LACCUS ← gr.).

En el repartiment territorial, *obi* ocupa bona part del cat. central (amb algun eco mall.), entra en contacte amb *bàssia*, a l'est, i amb *cóm*, que s'estén cap a l'oest dins el cat. nord-occ. *Pica* apareix aquí i allà, als tres grans dialectes; *pila* es troba en val., juntament amb *bàssia*, *menjadora* i *gamella*. *Noc/nauc*, afi a l'oc., és exclusiu del ross. compartit amb *barquet*, que ofereix la mateixa metàfora nàutica. L'alg. *lacu* és tributari, com tantes vegades, del sard.

Són mots normatius *obi*, *cóm*, des del DOrt, 1917.